

ТРОЈНИ ОДНОС: ДРУШТВО, ВОЈСКА И ЦИВИЛНА ВЛАСТ У КОНТЕКСТУ ПОЛИТИЧКЕ ТРАНЗИЦИЈЕ – СЛУЧАЈ СИРИЈЕ

Јелисавета Благојевић*

Достављен: 22. 02. 2021.

Кориговано: 24. 05. и 21. 06. 2021.

Прихваћен: 07. 07. 2021.

Језик рада: Српски

Тип рада: Прегледни рад

DOI број: 10.5937/vojdela2102031B

Изучавање цивилно-војних односа, са становишта политичке науке, посебно добија на актуелности у периодима транзиције, односно покушаја промјене постојећег режима кроз протесте или побуну незадовољних народних маса. На који начин ће војска реаговати, односно да ли ће остати лојална режиму или стати на страну демонстраната, поред осталог, зависи од блискости веза између војске и друштва. Етничка, национална, вјерска и друга структура војске, њена основна мисија, положај у односу на безбједносне службе, као и учешће у спровођењу репресивних мјера представљају неке од показатеља односа између војске и друштва. Циљ овог рада је испитати утицај социјалне структуре војске на њену одлуку да (не)подржи протесте, на основу сљедеће хипотезе: *Уколико структуру војске већином чине припадници владајућих етничких, секташких, племенских и сл. групација већа је вјероватноћа да ће подржати режим.* Хипотеза је тестирана на случају Сирије гдје је војска одлучила да остане уз Башара ал Асада, што је анализирано кроз њен секташко-алавитски карактер, односно идентитет вјерске секте Алавита, основне црте владавине Асадових и положај војске у том режиму. Примјеном метода анализа случаја може се закључити да случај Сирије показује да социјална структура војске одраз структуре владајуће елите, она остаје вјерна режиму, јер њен опстанак зависи од опстанка тог режима.

Кључне ријечи: *војска, транзиција, Сирија, Башар ал Асад, алавити*

* Скупштине Црне Горе, Парламентарни институт, Подгорица,
jelisaveta.blagojevic@skupstina.me

Дио овог рада представља дио докторске дисертације под називом: „Улога војске у арапским режимима и транзицијама. Студије случајева: Тунис, Египат, Бахреин, Сирија, Либија и Јемен“, која је одбрањена на Факултету политичких наука Универзитета Црне Горе у Подгорици, 20. јула 2020. године.

Увод

Улога војске у моментима покушаја промјене постојећег режима, односно антирежимских протеста, у великој мјери зависи од односа војске са друштвом. Социјална компонента анализе војске у режимима који су се суочили са промјеном посебно долази до изражаја у друштвима у којима су владајуће структуре, укључујући војску, засноване на етничкој, вјерској, секташкој или другој припадности. То је нарочито присуствено у случајевима када владајућа групација припада мањинској заједници, при чему власт одржава регрутовањем припадника своје заједнице у државне институције. На тај начин ствара себи одане оружане снаге, укључујући како војнике, тако и припаднике снага безбједности.

Са друге стране, тиме се подстиче незадовољство код припадника већинске етничке, вјерске, секташке или друге групације које се често и јавно манифестује у форми протеста који се могу претворити и у побуну, па чак ескалirati и у грађански рат. То одсликава случај Сирије, односно владавина Башара ал Асада (*Bashar al-Assad*) која се, у марту 2011. године, суочила са немирима. Асад је припадник секте Алавита која чини 11% становништва Сирије, а свој утицај стекла је у војсци још током француске управе, када је, због своје вјерне службе, добила привилегован положај. Са друге стране, већину становништва чине припадници вјерске заједнице сунита, који нијесу заступљени у државним структурама, посебно не на руководећим позицијама. То је један од разлога због којих су они покренули протесте против Асадовог режима.

У раду је представљена и кратка концептуална анализа цивилно-војних односа, фактора који их одређују, укључујући политичку транзицију. У том контексту објашњен је утицај социјалне структуре војске на њену одлуку да подржи *демонстранте* или стане на страну режима у случају побуне. То је анализирано кроз приказ социјалне структуре и идентитета владајуће професионалне групе у Сирији – Алавита, основних особина затвореног ауторитарног режима Асадових у периоду од 1970. до 2011. године и, на крају, улоге војске у „Сиријском прољећу“.

Концептуална анализа: Цивилно-војни односи у периоду политичке транзиције

Будући да цивилно-војни односи обухватају цијелокупан опсег односа између војске и друштва на сваком нивоу,¹ њихово изучавање спада како у област политичких наука, тако и социологије, права, филозофије, психологије, антропологије, економије, војних наука и сличних научних дисциплина. Проблематика односа између цивилних и војних власти садржана је у питању које је Платон поставио у дјелу *Држава*, као и пјесник Јувенал у старом Риму: *Ко ће чувати*

¹ Peter D. Feaver, „Civil-Military Relations”, *Annual Reviews Political Science*, 2, 1999.

чувапе? (*Quis custodiet ipsos custodes?*).² Питање одсликава ситуацију у којој је војсци – институцији која је створена да штити друштво – дато довољно прерогатива да постане пријетња истом.

Међу факторима који детерминишу цивилно-војне односе³ налазе се и они који произилазе из транзиције у нови систем и који су, с обзиром на циљ и сврху рада, описани у наставку. Прегледом литературе у области транзитологије, идентификоване су три могуће улоге војске у транзиционом процесу: промотивна, опструктивна и хибридна. Промотивна улога војске подразумева да војска у случају јавног манифестовања народног незадовољства постојећим режимом власти кроз захтјеве за њену смјену, подржи те захтјеве и допринесе свргавању актуелног режима, а потом политички простор препусти цивилним лидерима. У случају да војска остане лојална режиму сматра се да има опструктивну улогу, јер својом позицијом онемогућава промјену у складу са захтјевима *демонстраната* који представљају већинску вољу становништва одређене државе.⁴ Хибридна улога војске подразумева спој одређених промотивних и опструктивних елемената. Другим ријечима, војска може да помогне свргавању омраженог режима, али да се потом не повуче у касарне већ почне да омета процес транзиције кроз политизацију свог дјеловања.

Једна од кључних варијабли у објашњавању позиције војске у транзицији, односно промјени политичког режима, према Хуану Линцу (*Juan Linz*) и Алфред Степану,⁵ јесте позиција и улога војске у претходном режиму. Идентификовањем позиције војске у војним режимима, једнопартијским и личним диктатурама, те њеним утицајем на модел и резултат транзиције бавили су се Ендрију Хејвуд (*Andrew Heywood*)⁶ и Самуел Хантингтон (*Samuel Huntington*)⁷ као и Срђан Дармановић⁸. Улогу војске у изласку из војних режима и периоду успостављања и консолидације новог режима сматрају опструктивном, из личних диктатура промотивном, а у случају једнопартијских система идентификују обе могуће улоге.

У анализи позиције војске у недемократском режиму, могу се идентификовати четири димензије, односно независне варијабле које детерминишу улогу војске у процесу транзиције:

² Milorad Timotić, „Civilno-vojni odnosi i načela civilne kontrole vojske”, u: Miroslav Hadžić (ur.), *Civilna kontrola vojske i policije*, Medija centar, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, 2000, str. 5.

³ Peter D. Feaver, „Civil-Military Relations”, op. cit., pp. 222-224.

⁴ Jelisaveta Blagojević, „Civilno-vojni odnosi u arapskim režimima”, u: Sonja Tomović Šundić, (ur.), *Mediteranski politikološki djalozi – Izgradnja stabilnosti i društvenog konsenzusa u post-socijalističkim društvima*, Zbornik radova, Univerzitet Crne Gore, Fakultet političkih nauka, Podgorica, 2015, str. 161.

⁵ Huan Linz, Alfred Stepan, *Demokratska tranzicija i konsolidacija: Južna Evropa, Južna Amerika i postkomunistička Evropa*, „Filip Višnjić”, Beograd, 1998.

⁶ Andrew Heywood, *Politika*, CLIO, Beograd, 2004.

⁷ Samuel P. Huntington, *Treći talas: Demokratizacija na izmaku dvadesetog veka*, Politička kultura, Zagreb, CID, Podgorica, 2004.

⁸ Srđan Darmanović, „Demokratske tranzicije i konsolidacije u južnoj i istočnoj Evropi”, *Doktorska disertacija*, Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Crna Gora, 2002.

– *институционално-правна димензија*, која подразумеива институционални или патримонијални карактер војске, њену укљученост у административни апарат, дјеловање у одговарајућим правним оквирима, однос војске као институције и паралелних безбједносних служби;

– *економска димензија*, која се одсликава кроз економску позицију војске, односно удио војних трошкова у државном буџету, власништво или удио власништва у компанијама;

– *социјална димензија*, која подразумеива етничку, националну, племенску и другу структуру војске, као и њен однос са друштвом, тј. чињеницу да режим (не)ужива легитимитет у очима војника, генерала, јавности; (не)учешће војника у кршењу људских права и сл.;

– *едукативно-вриједносна димензија*, која се односи на начин образовања и усавршавања припадника војске, обуке војника у иностранству и сл.

Како је наведено у уводном дијелу, овај рад се фокусира на објашњење дијела социјалне димензије који се односи на питање структуре војске у односу на структуру владајућег система, односно владајуће елите. Ради разумеивања разлога због којих је сиријска војска остала лојална Асаду услед побуне у марту 2011. године, у наставку рада описан је идентитет конфесионалне групе Алавита, као и особености режима Асадових.

Идентитет владајуће конфесионалне групе – Алавита

Најбројнију етничку групацију у Сирији чине Арапи (90,3%), док Курди, Јермени и остали чине око 9,7% популације. Најдоминантнија религија је ислам, односно 87% становника су припадници исламске вјероисповијести, од којих су 74% сунити, а 13% алавити, исмаилити и шиити. Хришћана, углавном грчких православца, унијата и несторијанаца, има око 10%, а друза око три посто.¹⁰

Алавити су смјештени у подручју око Латакије и Тартуса на сјевероистоку медитеранске обале, близу границе са Турском.

Прије француске управе над овом територијом били су познати под називом нусајрити, по оснивачу секте Мухамеду ибн Нусаиру ал Намири (*Muhammad ibn Nuṣayr al-Numayri*). С обзиром на то да нијесу ишли у џамије, те да су Алију давали предност над пророком Мухамедом и празновали неке хришћанске празнике сунити су их сматрали немуслиманима.¹¹ Своју припадност исламској вјероисповијести алавити су доказивали годинама, посебно од тренутка добијања заштићеног статуса под француском управом која је обезбиједила да муфтија

⁹ Jelisaveta Blagojević, „Civilno-vojni odnosi u arapskim režimima”, op. cit., 2015, str. 163.

¹⁰ Vlatko Cvrtila, „Sirija”, u: Mirjana Kasapović (ur.), *Bliski istok*, Fakultet političkih nauka, Zagreb, 2016, str. 326.

¹¹ Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog istoka”, *Doktorska disertacija*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2016, str. 196.

Палестине Мухамед Амин ал Хусеини (*Mohammed Amin al-Husseini*) објави фетву којом алавите признаје за муслимане.¹²

Након што је Хафез ал Асад (*Hafez al- Assad*) који је био припадник секте Алавита, ступио на функцију предсједника државе 1971. године, сунити су јасно изражавали незадовољство, сматрајући да предсједник није муслиман. Међутим, Хафез је настојао да обезбиједи религијски легитимитет, односно докаже припадност шиитима кроз блиске контакте са Ираном након Исламске револуције 1979. године, када су алавити слати да проучавају имањатску доктрину, те, *интер алиа*, одлазак на јавне молитве и отварање хусејнија.¹³ Хафезов наслједник Башар ал Асад својим дјеловањем настојао је да ојача легитимитет алавита као муслимана, при чему је промовисао вјерску толеранцију и гушио екстремне облике вјерског поступања. Међутим, дио сунитске већине је константно био незадовољан, посебно чињеницом да је алавит и пријатељ Ирана на челу државе, те да шиити имају привилеговану позицију.

Посебан допринос оваквој позицији алавита произилази из чињенице да је БААС партија владајућа политичка снага у држави и друштву Сирије више од пола вијека.¹⁴ Алавити су показали високу спремност и интересовање за бањене политиком и постали су доминантни у руководству партије БААС.¹⁵

Године 1964. дошло је до конфликта између алавитског режима и сунита који су напали снаге безбједности предвођени имамом џамије Ал Султан из Хаме. Након уништења џамије бијес сунита према режиму је порастао, али је на крају угушен. У даљој владавини партија БААС била је суочена са проблемима. Осамдесетих година дошло је до оштрог сукоба са Муслиманском браћом чија је упоришта у Хами власт бомбардовала и гранатирала како би потпуно елиминисала њихово дјеловање.¹⁶ Но, наредни период владавине шиитске мањинске конфесионалне гупе Алавита одликовао је висок степен вјерске и националне толеранције, односно Сирија је постала једна од најтолерантнијих арапских држава у којој су државни празници били и православни и католички Божић и Ускрс.¹⁷

Ипак, четрдесет петогодишња владавина алавита наишла је на противљење сунитске опозиције, укључујући и терористичке групе: Исламску државу и Џабхат ал Нусру. Криза и рат у Сирији, који трају од 2011. године до данас, отпочели су са намјером да већински сунити преузму власт над мањинским ала-

¹² Martin Kramer, *Arab Awakening and Islamic Revival: The Politics of Ideas in the Middle East*, Transaction Publishers, London, 2009.

¹³ Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog istoka“, op. cit., str. 197.

¹⁴ Ibid, str. 198.

¹⁵ David W. Lesch, *The New Lion of Damascus, Bashar al-Asad and Modern Syria*. Yale University Press, New Haven and London, 2005, pp. 6-7.

¹⁶ William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, Westview Press, Boulder, 2013, p. 423.

¹⁷ Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog Istoka“, op. cit., str. 267.

витима и тиме промијене конфесионалани баланс снага. Саудијска Арабија је одмах изразила подршку сиријској сунитској опозицији с обзиром на то да јој није у интересу да на власти у Сирији буде шиитска секта блиска Ирану. С друге стране, Иран је показао јасну подршку Асаду, односно алавитима. Поред тога, у сукоб су укључени Катар, Уједињени Арапски Емирати, Турска, ирачке шиитске групе и либански Хезболах.¹⁸

Затворени ауторитарни режим Асадових у периоду од 1970. до 2011.

Првих двадесетак година сиријске независности обиљежила је честа и директна интервенција војних снага у политички живот земље, односно вршење промене власти путем војних удара. Овај период нестабилности окончан је доласком на мјесто предсједника Сирије припадника алавитске вјерске заједнице Хафеза ал Асада који је, успостављајући чврсту, централизовану и стабилну структуру власти, на тој позицији остао до смрти 2000. године.¹⁹

Он је централизовао власт, стабилизовао државу и економски је ојачао захваљујући открићу нафте. Повећавао је војни буџет и војну спремност услед израелске пријетње,²⁰ те ојачао регионалну позицију Сирије.²¹ Извор легитимитета његове власти био је он сам – као промишљен, одлучан и храбар лидер, а не избори или партија БААС.²²

Након његове смрти наслијеђује га син Башар ал Асад који влада Сиријом до данас. Као војни љекар Башар је 1994. године уписао војну академију, да би 1998. године постао заповиједник сиријске окупације Либана. За предсједника Сирије изабран је 2000. и 2007. године – оба пута без противкандидата, са преко 90% гласова. Такође, након појаве сукоба 2014. године одржани су предсједнички избори са излазношћу бирача од 73,4%, на којима је Башар освојио преко 88% гласова.²³

На почетку своје владавине заговарао је политичке и економске реформе. То је наводно обећавало његово образовање у Уједињеном Краљевству, отвореност ка Западу,²⁴ и то што је био технофил. Штавише, ослободио је политичке затворенике, либерализовао приступ страним медијима и покренуо антико-

¹⁸ Ibid, 262.

¹⁹ Richard T. Antoun and Donald Quataert, *Syria: Society, Culture, and Polity*, State University of New York Press, Albany, 1991.

²⁰ William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, op. cit, p. 415.

²¹ Raymond Hinnebusch, David Lesch, „Syrian Arab Republic”, in: Mark Gasiorowski (ed.), *The Government and Politics of the Middle East and North Africa*, 7th ed, Westview Press, Boulder 2014, p. 274.

²² William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, op. cit., p. 417.

²³ Mary Casey-Baker, „Syrian President Bashar Al-Assad Wins Re-Election”, *Foreign Policy*, 5 June 2014.

²⁴ Ibid, p. 370.

рупцијску кампању. Но, убрзо се показало да Башаровој демократији недостају бројни елементи. Сматрао је да је Сирија сувише фрагилна за брзу демократију и да је стабилност друштва приоритет. Другим ријечима, стратешки циљ Башара, као и његовог оца, био је опстанак режима.²⁵

Табела – Кључне разлике између старе и нове гарде режима Асадових

Стара гарда	Млада гарда
Прва генерација, борба за власт	Друга генерација, рођена у привилегијама
Лична лојалност Хафез Ал Асаду	Мање личне лојалности, стечена права
Аутократски стил владања	Консултације и консензус
Централизовано доношење одлука	Децентрализовано доношење одлука
Јасно дефинисана власт/ауторитет	Двосмисленост власти/ауторитет
Слабе везе са западном културом	Образовани на Западу – САД, УК
Социјалисти и арапски националисти	Идеолошки прагматичари
Државно контролисана економија	Широка подршка приватној економији
Војне технократе са ратним искуством	Академске технократе, без ратног искуства

Извор: Shmuel Bar, „Bashar's Syria: The Regime and its Strategic Worldview”, p. 384

„Сиријско прољеће” и улога војске

Корупција, непотизам, клептократија и висока стопа незапослености довели су до масовних протеста против дугогодишњих режима у арапском свијету крајем 2010. и почетком 2011. године, познатих под називом „Арапско прољеће”. Окидач за манифестацију акумулираног незадовољства било је јавно самоспаљивање уличног продавца 26-годишњег Мухамеда Буазизија (*Mohamed Bouazizi*) у Тунису, што је довело до пада двадесет трогодишње владавине Зине ал Абдин Бен Алија (*Zine al-Abidine Ben Ali*). Убрзо су протести захватили и друге земље, те довели до збацивања са власти Мухамеда Хосни Саида Мубарака (*Muhammad Hosni El Sayed Mubarak*) у Египту; затим Муамера Мухамед Абу Минијар ал Гадафија (*Muammar Muhammad Abu Minyar al-Gaddafi*), који је убијен у грађанском рату уз интервенцију снага НАТО-а, те одласка с власти Али Абдулах Салеха (*Ali Abdullah Saleh*) у Јемену, такође, услед народних побуна и страног притиска. До масовних антирежимских протеста дошло је и у Бахреину, али су гушени уз војну интервенцију Саудијске Арабије.²⁶

²⁵ Ibid, p. 371.

²⁶ Jelisaveta Blagojević i Radenko Ščekić, „Politička previranja u Arapskom svijetu: Nestabilnosti i priliv migranata na Zapadni Balkan”, *Annales - Analiza Istarske In Mediteranske Studije-Series. Historia et Sociologia*, Vol. 27, No. 3, 2017, pp. 540-541.

Након пада дугогодишњих лидера у Тунису и Египту, у марту 2011. године долази до протеста и у сиријском граду Дара (*Daraa*). Режим је одговорио силом и убиством преко 1.000 демонстраната, што је довело до захтјева за смјеном Башара и грађанског рата који траје до данас.²⁷

Слабости Башарове владавине Сиријом огледале су се у слабљењу партије БААС, као и непостизању одговарајућег економског раста. Заправо, основне карактеристике сиријске економије биле су висока стопа незапослености, трговински дебаланс, инфлација и буџетски дефицит. Економија се, у великој мјери, заснивала на приходима од производње нафте која је чинила 20% БДП-а, двије трећине извоза и половину владиних прихода.

Као једну од главних препрека за спровођење економских реформи Башар је идентификовао партију БААС и уније радника и сељака. Стога, отпочело је слабљење ових структура, а Башар се све више ослањао на породицу, утицајне алавите и технократе који нијесу имали подршку социјалне базе.

За разлику од Туниса и Египта, гдје је војска подржала демонстранте, те Либије и Јемена гдје се подијелила на присталице и противнике режима, војска Сирије је, слично војсци Бахреина, усљед протеста становништва и захтјева за оставку дугогодишњег лидера, одлучила да пружи подршку очувању власти лидера и његовог режима уз незнатна дезертирања у нижим родовима војске. Разлози оваквог поступања војске описани су и објашњени у наставку текста кроз идентификовање позиције војске у режиму Асада, њене социјалне структуре, повезаности са друштвом, као и осталих дефинисаних димензија анализе.

Позиција војске у режиму Асадових, односно њен утицај на почетак, ток и резултат протеста детерминисан је, прије свега, природом и карактером самог режима. У складу са претходно представљеном класификацијом режима коју су дефинисали Хејвуд, Хантингтон и Дармановић, а на основу карактеристика режима описаних у претходном поглављу, јасно је да режим Хафеза и Башара Асада представља личну диктатуру, односно личну владавину засновану на патримонијалној култури, стварању култа личности, фингиране опозиције, те псеудоидеологије.

Војска је у таквом систему, посматрано кроз институционално-правну димензију, била политички маргинализована и патримонијалне природе. Што се тиче правне регулативе, према Уставу (члан 40 и 109) из 1973. године,²⁸ који је важио до доношења новог 2012. године, предсједник је именовао и разрешавао дужности војне официре, а војна служба је била обавезна. Устав (члан 46 и 106) из 2012. године²⁹ обухвата одредбе истог садржаја. Хафез је кроз регрутовање и одлучивање о напредовању у војсци на етно-религијској основи вршио контролу оружаних снага због страха од војног удара који је био основни елемент политичког живота Сирије у периоду од 1949. до 1970. године, када је било више од 14 удара. Принцип меритократије примјењивао се у случају младих официра и нижих војних родова, док су руководеће војне позиције заузимале лојалне личности. Често је ротирао високе

²⁷ Raymond Hinnebusch, David Lesch, „Syrian Arab Republic”, op. cit., p. 270.

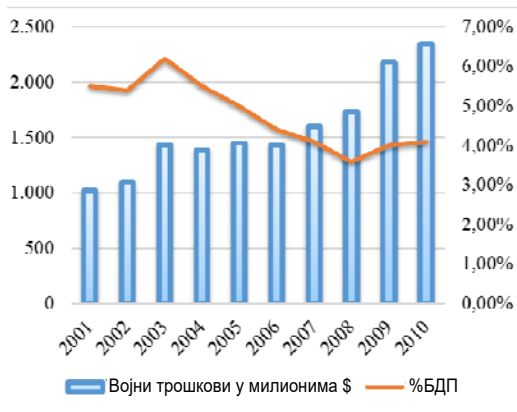
²⁸ „The Syrian Constitution – 1973”, Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center, 5 December 2012.

²⁹ „Constitution of the Syrian Arab Republic – 2012”, Voltaire Network, Damask, 26 February 2012.

војне официре ради онемогућавања концентрисања моћи.³⁰ Доношење војних одлука било је врло централизовано, односно о свему је одлучивао предсједник. Степен оданости војске Асаду најбоље показује убиство најмање 10.000 људи у Хами 1982. године ради гушења побуне исламиста.³¹ Убрзани напредак Башара на војној гљестивици и именовање за врховног команданта снага након братове смрти указује на значај лојалности војске владару. По преузимању власти, Башар је већину официра старог режима замијенио младим официрима, првенствено кроз принудно пензионисање официра преко 60 година старости.³² Покренуо је антикорупцијске реформе у редовима војске, али без успјеха, будући да су патримонијализам, кронизам и фаворизам остале основне карактеристике оружаних снага.

У едукативно-вриједносном смислу војници су обучавани у војним школама, укључујући Војну академију ал Асад у Алепу, Војну академију у Хомсу, која је основана 1933. године за вријеме француске мандатне управе над Сиријом,³³ као и совјетске, а касније руске војне академије.

Анализа економске позиције војске указује на то да она није имала економских активности, односно власништво или удио власништва у компанијама, а удио војних трошкова у БДП-у земље износио је 4,1% у 2010. години.

Табела 18: Војна издвајања Сирије (2001–2010)

Година	Трошкови у милионима \$	%БДП
2001.	1.023	5,5%
2002.	1.103	5,4%
2003.	1.436	6,2%
2004.	1.389	5,5%
2005.	1.450	5,0%
2006.	1.435	4,4%
2007.	1.599	4,1%
2008.	1.732	3,6%
2009.	2.182	4,0%
2010.	2.346	4,1%
2011.	2.495	–
2012–2015.	Не постоје подаци	–

Графикон – Војна издвајања Сирије од 2001. до 2010.

Извор: SIPRI Syria: Military Expenditure Database 2019.

³⁰ Florence Gaub, „Arab armies: Agents of change? Before and after 2011”, *ISSUE- Chaillot Papers* 131, EU Institute for Security Studies, 2014, p. 37.

³¹ William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, op. cit, p. 423.

³² Shmuel Bar, „Bashar's Syria: The Regime and its Strategic Worldview”, *Comparative Strategy*, Vol. 25, No. 5, 2006, p. 371.

³³ Military School Directory. Dostupno na: <https://militaryschooldirectory.com/syria-al-assad-military-academy/> (20.06.2021)

Што се тиче социјалне димензије евидентно је да је војска имала слабе везе са друштвом, с обзиром на то да алавити чине 70% каријерних војника у оквиру сиријских оружаних снага, иако представљају само 11% популације. Штавише, чине 80–90% официрског корпуса.³⁴ У већини елитних војних јединица налазе се искључиво алавити под командом блиских Асатових рођака. Такође, јединице чији су припадници већински сунити под контролом су оних јединица у којима доминирају алавити, те су заступљени у нижим редовима војске. То објашњава дезертирање у тим редовима услед протеста 2011. године, као и подршку војног руководства и елитних јединица опстанку Асатовог режима. За разлику од војске Либије и Јемена, војску Сирије одликује кохерентност, јединство и институционализованост. То објашњава чињеница да су алавити у Сирији, као и сунити у Бахреину, борбу против демонстраната перципирали као борбу за сопствени опстанак, односно опстанак своје секте.

Четврта дивизија има најбоље наоружање и представља највећу јединицу војске са 40–50.000 припадника на челу са Башаровим братом Махером ал Асадом (*Maher al-Asad*). Сви припадници четврте бригаде су алавити и имају најсофистицираније руско наоружање. Ова дивизија је омогућила бројне побједице над побуњеницима. Такође, значајну подршку Асад је имао од незваничних паравојних јединица

Само 3% војника дезертирало је током рата, што је било, углавном, индивидуалног карактера, прије него што су цијеле јединице војске отказале послушност, те није дошло до колапса војне структуре. Како је током историје мијењала стране, војска није симболизовала национално јединство, па се самим тим, и поред каснијег рата са Израелом и снажног панарабистичког наратива, више идентификовала са режимом, него са државом.³⁵

Може се закључити да реакцију војске, а самим тим и опстанак режима, објашњавају сљедеће варијабле: патримонијалан карактер војске, доминација алавита у војним структурама, учешће војника у кршењу људских права, зависност очувања институционалних интереса војске од опстанка режима, магнитуда и састав протеста, односно чињеница да су побуњеници већином припадници нережимске вјерске секте – сунита. Евидентно је да социјална димензија анализе позиције војске у режиму Асатових има највећу експланаторну моћ када је у питању реакција и улога војске, прије свега у антирежимским протестима, а затим у побуни, односно грађанском рату. Такође, институционално-правна анализа указује на политизовану позицију војске, што је, такође, у великој мјери детерминисано њеном социјалном структуром, односно припадношћу војника једној вјерској секти. Економска и едукативно-вриједносна димензија немају велики експланаторни потенцијал на случају Сирије с обзиром на то да војска није имала значајну економску позицију, а образовање и обуке нијесу обезбиједиле њену неутралност, односно независност од владара.

³⁴ Derek Lutterbeck, *Arab Uprisings and Armed Forces: Between Openness and Resistance*, DCAF, 2011, p. 46.

³⁵ Florence Gaub, „Arab armies: Agents of change? Before and after 2011”, op. cit, p. 36.

Умјесто закључка

Цивилно-војни односи који су обликовали развој Сирије од стицања независности 1946. године прошли су кроз двије фазе: прву, у периоду од 1949. до 1971. године, када се догодило четрнаест војних удара, а војска је директно вршила политичку власт и другу, од 1971. године до данас, коју карактерише цивилни режим Хафеза ал Асада и потом његовог сина Башара ал Асада. Асадови су успоставили цивилну контролу над војском, односно ниво конфликта са цивилним властима је на ниском нивоу, а ни ниво прерогатива није висок. Међутим, слично војсци Бахреина, војска Сирије представља инструмент за реализацију политичких и других циљева и заштиту интереса владајуће фамилије Асад.

Припадници сиријских оружаних снага су пружили отпор побуњеницима због високог степена патримонијализма и непостојања ближих односа са друштвом, као и због чињенице да уживају привилегован положај у сиријској политици. С друге стране, мало је вјероватно да ће неорганизована и фрагментирана опозиција унаприједити њихов статус. Штавише, оне су током рата постале корумпираније, мање професионалне, те изоловане од ширег друштва. Војне мреже непотизма и патронаже, развијене и прије немира 2011. године, претвориле су официрске корпусе у клептократске организације.

Чињеница да војску доминантно чине представници једне вјерске секте, одредила је њену позицију усљед антирежимске побуне, односно потврдила хипотезу рада да случај Сирије показује да уколико структуру војске већином чине припадници владајућих етничких, секташких, племенских и сл. групација већа је вјероватноћа да ће подржати режим, односно имати опструктивну улогу у транзицији. Битно је истаћи да објекат оданости сиријске војске није држава и служба свом народу већ Асадов систем власти који ју је створио и без којег она не би ни постојала.

Изучавање овог питања значајно је ради унапређења литературе у области транзитологије, међународних односа и компаративне политике, те представља основу за подробније изучавање ове не тако заступљене тематике у земљама региона Западног Балкана. То је посебно важно јер нестабилност са арапских простора утиче и на Балкан, што се од 2015. године манифестује великим приливом миграната. При томе, илегалне миграције стварају услове за унапређење организованог криминала, посебно трафикинга људима.

Spisak korišćene literature

- [1] Andrew Heywood, *Politika*, CLIO, Beograd, 2004.
- [2] „Constitution of the Syrian Arab Republic – 2012”, *Voltaire Network*, Damask, 26 February 2012, <http://www.voltairenet.org/article173033.html>, 11/02/2021.
- [3] Derek Lutterbeck, *Arab Uprisings and Armed Forces: Between Openness and Resistance*, DCAF, 2011.
- [4] Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog istoka”, *Doktorska disertacija*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2016.

[5] Florence Gaub, „Arab armies: Agents of change? Before and after 2011”. *ISSUE-Chaillot Papers* 131, EU Institute for Security Studies, 2014.

[6] Huan Linc, Alfred Stepan, *Demokratska tranzicija i konsolidacija: Južna Evropa, Južna Amerika i postkomunistička Evropa*, „Filip Višnjić”, Beograd, 1998.

[7] Jelisaveta Blagojević, „Civilno-vojni odnosi u arapskim režimima”, u: Sonja Tomović Šundić, (ur.), *Mediteranski politikološki dijalozi – Izgradnja stabilnosti i društvenog konsenzusa u post-socijalističkim društvima*, Zbornik radova, Univerzitet Crne Gore, Fakultet političkih nauka, Podgorica, 2015, str. 159-171.

[8] Jelisaveta Blagojević i Radenko Ščekić, „Politička previranja u Arapskom svijetu: Nestabilnosti i priliv migranata na Zapadni Balkan”, *Annales - Anali za Istrske In Mediteranske Studije-Series. Historia et Sociologia*, Vol. 27, No. 3, 2017, pp. 546–549. Dostupan na: http://zdjp.si/wp-content/uploads/2017/12/ASHS_27-2017-3_BLAGOJEVI%04%86.pdf (4.1.2018)

[9] Jörg Michael Dostal, „Transnational war in Syria: The Eisenhower Doctrine in the 21st Century?”, *Romanian Political Science Review*, Vol. 16, No. 2, 2016, pp. 172-217

[10] David W. Lesch, *The New Lion of Damascus, Bashar al-Asad and Modern Syria*. Yale University Press, New Haven and London, 2005.

[11] Martin Kramer, *Arab Awakening and Islamic Revival: The Politics of Ideas in the Middle East*, Transaction Publishers, London, 2009.

[12] Mary Casey-Baker, „Syrian President Bashar Al-Assad Wins Re-Election”, *Foreign Policy*, 5 June 2014, <https://foreignpolicy.com/2014/06/05/syrian-president-bashar-al-assad-wins-re-election/>, 12/02/2021

[13] Military School Directory. Dostupno na: <https://militaryschooldirectory.com/syria-al-assad-military-academy/> (20.06.2021)

[14] Milorad Timotić, „Civilno-vojni odnosi i načela civilne kontrole vojske”, u: Miroslav Hadžić (ur.), *Civilna kontrola vojske i policije*, Medija centar, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, 2000, str. 5- 29.

[15] Peter D. Feaver, „Civil-Military Relations”, *Annual Reviews Political Science*, 2, 1999, pp. 211–241

[16] Raymond Hinnebusch, David Lesch, „Syrian Arab Republic”, in: Mark Gasiorowski (ed.), *The Government and Politics of the Middle East and North Africa*, 7th ed, Westview Press, Boulder 2014, pp. 255-281.

[17] Richard T. Antoun and Donald Quataert, *Syria: Society, Culture, and Polity*, State University of New York Press, Albany, 1991.

[18] Samuel P. Huntington, *Treći talas: Demokratizacija na izmaku dvadesetog veka*, Politička kultura, Zagreb, CID, Podgorica, 2004.

[19] Shmuel Bar, „Bashar’s Syria: The Regime and its Strategic Worldview”, *Comparative Strategy*, Vol. 25, No. 5, 2006, pp. 353-445.

[20] SIPRI Syria: *Military Expenditure Database 2019*, <https://www.sipri.org/databases/milex>, 06/02/2021

[21] Srđan Darmanović, „Demokratske tranzicije i konsolidacije u južnoj i istočnoj Evropi”, *Doktorska disertacija*, Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Crna Gora, 2002.

[22] Vlatko Cvrtila, „Sirija“, u: Mirjana Kasapović (ur.), *Bliski istok*, Fakultet političkih nauka, Zagreb, 2016, str. 314-352.

[23] „The Syrian Constitution – 1973“, *Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center*, 5 December 2012, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/50255>, 11/02/2021.

[24] William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, Westview Press, Boulder, 2013.

Резиме

Изучавање цивилно-војних односа, са становишта политичке науке, посебно добија на актуелности у периодима транзиције, односно покушаја промјене постојећег режима кроз протесте или побуну незадовољних народних маса. На који начин ће војска реаговати у тим моментима, односно да ли ће остати лојална режиму или стати на страну демонстраната, између осталог, зависи од блискости веза између војске и друштва. Циљ овог рада је испитати утицај социјалне структуре војске на њену одлуку да (не)подржи демонстранте, на основу сљедеће хипотезе: Уколико структуру војске већином чине припадници владајућих етничких, секташких, племенских и сл. групација већа је вјероватноћа да ће подржати режим. Хипотеза је тестирана на случају Сирије, гдје је војска одлучила да остане уз Башара ал Асада, што је анализирано кроз њен секташко-алавитски карактер, односно идентитет вјерске секте Алавита, основне црте владавине Асатових и положај војске у том режиму.

Башар ал-Асад је наслиједио положај предсједника Сирије од свог оца Хафеза ал-Асада, који је власт преузео у војном пучу. Породица Асад је дио вјерске секте Алавита, која чини 11% становништва. Алавити су учврстили свој положај током француске владавине захваљујући доминантном положају у војсци, који је постао један од основних инструмената за успостављање властитог политичког система. Већина сунитских вјерских заједница је била заступљена у нижим војним чиновима. То објашњава дезертерство у тим чиновима током сукоба, као и подршку опстанку Асадовог режима од стране војног руководства и елитних јединица. Осим поменутог занемарљивог дезертерства, сиријску војску карактеришу кохерентност, јединство и институционализација. То се објашњава чињеницом да су Алавити у Сирији борбу против демонстраната доживљавали као борбу за властити опстанак, односно опстанак своје секте. Ови закључци су резултати примјене методе анализе случаја.

Кључне ријечи: *војска, транзиција, Сирија, Башар ал Асад, Алавити*

© 2021 Аутори. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodeo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

TRIPLE RELATIONS: THE SOCIETY, ARMED FORCES AND CIVIL AUTHORITY IN THE CONTEXT OF POLITICAL TRANSITION – THE CASE OF SYRIA

*Jelisaveta Blagojević**

Достављен: 22. 02. 2021.

Језик рада: Енглески

Кориговано: 24. 05. и 21. 06. 2021.

Тип рада: Прегледни рад

Прихваћен: 07. 07. 2021.

DOI број: 10.5937/vojdelo2102111B

The study of civil-military relations, from the standpoint of political science, gains particularly relevance in the periods of transition, i.e. the attempt to change the existing regime through protests or rebellion of the dissatisfied masses. How the armed forces will react, i.e. whether they will remain loyal to the regime or take the demonstrators' part, depends, inter alia, on the closeness of the ties between the armed forces and society. The ethnic, national, religious and other structure of the armed forces, their main mission, the position in relation to the security services, as well as participation in the implementation of repressive measures, are some of the indicators of the relation between the armed forces and society. The objective of this paper is to study the impact of the social structure of the armed forces on their decision to (not) support the protests, based on the following hypothesis: If the structure of the armed forces is mostly composed of members of the ruling ethnic, sectarian, tribal and similar groups, it is more likely that they will support the regime. The hypothesis was tested on the case of Syria, where the armed forces decided to stay with Bashar al-Assad, which was analyzed through their sectarian-Alawite character, i.e. the identity of the Alawites religious sect, the main features of the Assad rule and the armed forces position in that regime. Using the case study method, it can be concluded that the case of Syria shows that if the social structure of the armed forces is a reflection of the structure of the ruling elite, they remain loyal to the regime because their survival depends on that regime.

Key words: armed forces, transition, Syria, Bashar al-Assad, Alawites

* Parliament of Montenegro, Parliamentary Institute, Podgorica, jelisaveta.blagojevic@skupstina.me

The part of this paper is a part of the doctoral thesis entitled: "The role of the military in Arab regimes and transitions. Case studies: Tunisia, Egypt, Bahrain, Syria, Libya and Yemen", which was defended at the Faculty of Political Sciences, the University of Montenegro in Podgorica, on July 20, 2020.

Introduction

The role of the armed forces in the moments of attempts to change the existing regime, i.e. anti-regime protests, largely depends on the relation of the armed forces with the society. The social component of the analysis of the armed forces in the regimes that have faced change is particularly emphasized in the societies in which governing structures, including the armed forces, are based on the ethnic, religious, sectarian, or other affiliation. This is especially present in the cases when the ruling group belongs to a minority community, where the government maintains, by recruiting, members of its community in the state institutions. Thus, it creates the loyal armed forces including both soldiers and members of the security forces.

On the other hand, this encourages dissatisfaction among members of the majority ethnic, religious, sectarian or other group, which often manifests publicly in the form of protests that can turn into rebellion, and even escalate into civil war. This reflects the case of Syria, that is, the rule of Bashar al-Assad, which faced riots in March 2011. Assad is a member of the Alawites sect, which comprises 11% of the Syrian population, and gained its influence in the armed forces during the French administration, when, due to its loyal service, it got a privileged position. On the other hand, the majority of the population are members of the Sunnis religious community, who are not represented in the state structures, especially not in leading positions. That is one of the reasons why they have launched protests against the Assad regime.

The paper offers a brief conceptual analysis of civil-military relations, the factors that determine them including the political transition. In such context, the impact of the social structure of the armed forces on their decision to support demonstrators or take the regime part in the event of a riot, has been explained. This was analyzed through a review of the social structure and identity of the ruling confessional group in Syria - the Alawites, the main features of the closed authoritarian regime of the Assads in the period from 1970 to 2011 and, finally, the role of the armed forces in the „Syrian Spring“.

Conceptual analysis: Civil-military relations in the period of political transition

Since civil-military relations cover the entire range of relations between the armed forces and society at every level,¹ their study belongs to the field of political sciences, as well as sociology, law, philosophy, psychology, anthropology, economics, military sciences and similar scientific disciplines. The problem of the relation between civilian and military authorities is contained in the question posed by Plato in his work *Republic*, as well as the poet Juvenal in ancient Rome: *Who will guard*

¹ Peter D. Feaver, „Civil-Military Relations“, *Annual Reviews Political Science*, 2, 1999.

the guards? (*Quis custodiet ipsos custodes?*).² The question reflects a situation in which the armed forces - an institution established to protect the society – are given enough prerogatives to become a threat to it.

Among the factors that determine civil-military relations³ are those that arise from the transition to the new system and which, given the objective and purpose of the paper, are described below. A review of the literature in the field of transitology has identified three possible roles of the armed forces in the transition process: promotional, obstructive and hybrid. The promotional role of the armed forces means that the armed forces, in case of public manifestation of popular dissatisfaction with the current regime by demands for its removal, support those demands and contribute to the overthrow of the current regime, and then leave the political area to civilian leaders. In case the armed forces remain loyal to the regime, they are considered to have an obstructive role because their position prevents change in accordance with the demands of the demonstrators, who represent the majority will of the population of a state.⁴ The hybrid role of the armed forces implies a combination of some promotional and obstructive elements. In other words, the armed forces can help overthrow the hated regime, and then not retreat to the barracks, but begin to disrupt the transition process through the politicization of their actions.

One of the key variables in explaining the position of the armed forces in the transition, i.e. the change of the political regime, according to Huan Linz and Alfred Stepan⁵, is the position and role of the armed forces in the previous regime. Andrew Heywood⁶ and Samuel Huntington⁷, as well as Srđan Darmanović⁸, have dealt with the identification of the armed forces position in the military regimes, single-party and personal dictatorships, and their impact on the model and outcome of the transition. The role of the armed forces in leaving the military regimes and the period of establishment and consolidation of the new regime is considered obstructive, from personal dictatorships promotional, and in the case of single-party systems, they identify both possible roles.

In the analysis of the position of the armed forces in an undemocratic regime, four dimensions can be identified, i.e. the independent variables that determine the role of the armed forces in the transition process:

² Milorad Timotić, „Civilno-vojni odnosi i načela civilne kontrole vojske”, in: Miroslav Hadžić (ed.), *Civilna kontrola vojske i policije*, Medija centar, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, 2000, p. 5.

³ Peter D. Feaver, „Civil-Military Relations”, gen. quote, pp. 222-224.

⁴ Jelisaveta Blagojević, „Civilno-vojni odnosi u arapskim režimima”, in: Sonja Tomović Šundić, (ed.), *Mediteranski politikološki dijalozi – Izgradnja stabilnosti i društvenog konsenzusa u post-socijalističkim društvima*, Zbornik radova, Univerzitet Crne Gore, Fakultet političkih nauka, Podgorica, 2015, p. 161.

⁵ Huan Linz, Alfred Stepan, *Demokratska tranzicija i konsolidacija: Južna Evropa, Južna Amerika i postkomunistička Evropa*, „Filip Višnjić”, Beograd, 1998.

⁶ Andrew Heywood, *Politika*, CLIO, Beograd, 2004.

⁷ Samuel P. Huntington, *Treći talas: Demokratizacija na izmaku dvadesetog veka*, Politička kultura, Zagreb, CID, Podgorica, 2004.

⁸ Srđan Darmanović, „Demokratske tranzicije i konsolidacije u južnoj i istočnoj Evropi”, *Doktorska disertacija*, Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Crna Gora, 2002.

– *institutional-legal dimension*, which implies the institutional or patrimonial character of the armed forces, their involvement in the administrative apparatus, the operation in the appropriate legal framework, the relation of the armed forces as an institution and parallel security services;

– *economic dimension*, which is reflected through the economic position of the armed forces, i.e. the share of the military expenditure in the state budget, ownership or share of ownership in companies;

– *social dimension*, which implies the ethnic, national, tribal and other structure of the armed forces, as well as their relation with the society, i.e. the fact that the regime (does not) enjoy legitimacy in the eyes of soldiers, generals, the public; (non) participation of soldiers in human rights violation, etc.;

– *educational-value dimension*, which refers to the way of education and professional advancement of the armed forces members, training of soldiers abroad, etc.⁹

As stated in the introductory part, this paper focuses on the explanation of a part of the social dimension that refers to the issue of the structure of the armed forces in relation to the structure of the ruling system, i.e. the ruling elite. In order to understand the reasons why the Syrian Armed Forces remained loyal to Assad due to the March 2011 uprising, the paper further describes the identity of the confessional group Alawites, as well as the characteristics of the Assad regime.

The identity of the ruling confessional group – Alawites

The most numerous ethnic group in Syria are Arabs (90.3%) whereas Kurds, Armenians and others make up about 9.7% of the population. The most dominant religion is Islam, i.e. 87% of the population are members of the Islamic religion whereof 74% are Sunnis, and 13% are Alawites, Ismailis and Shiites. There are about 10% of Christians, mostly Greek Orthodox, Unionists and Nestorians, and around 3% of Druzes.¹⁰

The Alawites are located in the area around Latakia and Tartus on the northeast of the Mediterranean coast, near the border with Turkey.

Prior to the French rule over this territory, they were known as the Nusayris, after the founder of the sect Muhammad ibn Nusayr al-Numayri. Since they did not go to mosques, and they preferred Ali to the Prophet Muhammad and celebrated some Christian holidays, the Sunnis considered them to be non-Muslims.¹¹ The Alawites have been proving their affiliation to the Islamic religion for years, particularly since gaining the

⁹ Jelisaveta Blagojević, „Civilno-vojni odnosi u arapskim režimima”, gen. quote, 2015, p. 163.

¹⁰ Vlatko Cvrtila, „Sirija”, in: Mirjana Kasapović (ed.), *Bliski istok*, Fakultet političkih nauka, Zagreb, 2016, p. 326.

¹¹ Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog istoka”, *Doktorska disertacija*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2016, p. 196.

protected status under the French rule, which ensured that Mufti of Palestine Mohammed Amin al-Husseini issued a fatwa recognizing the Alawites as Muslims.¹²

After Hafez al-Assad, who was a member of the Alawites sect, took office in 1971, Sunnis clearly expressed dissatisfaction, believing that the president was not a Muslim. However, Hafez sought to secure the religious legitimacy, i.e. to prove Shiites affiliation through close contacts with Iran after the 1979 Islamic Revolution, in which the Alawites were sent to study the imamah doctrine and, inter alia, to attend public prayers and opening of Hussein.¹³ The successor of Hafez, Bashar al-Assad, sought to strengthen the legitimacy of the Alawites as Muslims by promoting religious tolerance and suppressing extreme forms of religious conduct. However, a part of the Sunnis majority was constantly dissatisfied, particularly with the fact that Alawites and a friend of Iran is the head of the state, and that Shiites have a privileged position.

A special contribution to this position of the Alawites stems from the fact that the Ba'ath party has been the ruling political force in the state and society of Syria for more than half a century.¹⁴ The Alawites have shown great willingness and interest in engaging in politics and have become dominant in the leadership of the Ba'ath party.¹⁵

In 1964, there was a conflict between the Alawites regime and the Sunnis, who attacked the security forces led by the imam of the Al Sultan Mosque in Hama. After the destruction of the Mosque, Sunnis' anger towards the regime increased, but was eventually quelled. In its further rule the Ba'ath party faced problems. In the 1980s, there was a sharp conflict with the Muslim brothers, whose strongholds in Hama were bombed in order to completely eliminate their activities.¹⁶ However, the next period of the rule of the Shiites minority confessional group Alawites was characterized by a high level of religious and national tolerance, i.e. Syria became one of the most tolerant Arab countries, where the Orthodox and Catholic Christmas and Easter were public holidays.¹⁷

However, the forty-five-year rule of the Alawites has met the opposition from the Sunnis opposition including the terrorist groups: the Islamic State and Jabhat al-Nusra. The crisis and war in Syria, which have lasted from 2011 until today, began with the intention of the majority Sunnis to take power over the minority Alawites and thus change

¹² Martin Kramer, *Arab Awakening and Islamic Revival: The Politics of Ideas in the Middle East*, Transaction Publishers, London, 2009.

¹³ Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog istoka“, gen. quote, p. 197.

¹⁴ Ibid, p. 198.

¹⁵ David W. Lesch, *The New Lion of Damascus, Bashar al-Assad and Modern Syria*. Yale University Press, New Haven and London, 2005, pp. 6-7.

¹⁶ William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, Westview Press, Boulder, 2013, p. 423.

¹⁷ Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog Istoka“, gen. quote, p. 267.

the confessional balance of power. Saudi Arabia has immediately expressed support to the Syrian Sunnis opposition, considering that it is not in its interest to have a Shiites sect close to Iran in power in Syria. On the other hand, Iran has shown clear support to Assad, that is, the Alawites. In addition, Qatar, the United Arab Emirates, Turkey, Iraqi Shiites groups and Lebanese Hezbollah are involved in the conflict.¹⁸

The closed authoritarian regime of the Assads in the period from 1970 until 2011

The first twenty years of Syrian independence were marked by frequent and direct intervention of the armed forces in the political life of the country, i.e. the change of government through military coups. This period of instability ended with coming of the Alawites religious community member, Hafez al-Assad, to power as the president of Syria, who, establishing a strong, centralized and stable government structure, remained in that position until his death in 2000.¹⁹

He centralized the government, stabilized the state and strengthened it economically due to the discovery of oil. He increased the military budget and military readiness due to the Israeli threat,²⁰ and strengthened Syrian regional position.²¹ The source of the legitimacy of his rule was himself as a thoughtful, determined and courageous leader, not an election or the Ba'ath party.²²

After his death, he was succeeded by his son Bashar al-Assad, who rules Syria to this day. As a military doctor, Bashar enrolled in the Military Academy in 1994, and in 1998 he became the chief of the Syrian occupation of Lebanon. He was elected the President of Syria in 2000 and 2007 - both times without opponents, with over 90% of the vote. Moreover, after the outbreak of the conflict in 2014, the presidential elections were held with a voter turnout of 73.4%, in which Bashar won over 88% of the vote.²³

At the beginning of his rule, he advocated political and economic reforms. This allegedly promised his education in the United Kingdom, openness to the West,²⁴ and the fact that he used to be a technophile. Furthermore, he released political prisoners, liberalized the access to foreign media and launched an anti-corruption

¹⁸ Ibid, 262.

¹⁹ Richard T. Antoun and Donald Quataert, *Syria: Society, Culture, and Polity*, State University of New York Press, Albany, 1991.

²⁰ William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, gen. quote, p. 415.

²¹ Raymond Hinnebusch, David Lesch, „Syrian Arab Republic“, in: Mark Gasiorowski (ed.), *The Government and Politics of the Middle East and North Africa*, 7th ed, Westview Press, Boulder 2014, p. 274.

²² William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, gen. quote, p. 417.

²³ Mary Casey-Baker, „Syrian President Bashar Al-Assad Wins Re-Election“, *Foreign Policy*, 5 June 2014.

²⁴ Ibid, p. 370.

campaign. However, it soon became apparent that Bashar's democracy lacked a number of elements. He believed that Syria was too fragile for a quick democracy and that the stability of the society was a priority. In other words, the strategic goal of Bashar, like his father, was the survival of the regime.²⁵

Table – Key differences between the old and new guards of the Assad regime

Old Guard	Young Guard
First generation, power struggle	Second generation, born in privileges
Personal loyalty to Hafez al-Assad	Less personal loyalty, vested rights
Autocratic style of governing	Consultation and consensus
Centralized decision-making	Decentralized decision-making
Clearly defined authority	Ambiguity of authority
Weak ties with the Western culture	Educated in the West - US, UK
Socialists and Arab nationalists	Ideological pragmatists
State-controlled economy	Broad support for the private economy
Military technocrats with war experience	Academic technocrats without war experience

Source: Shmuel Bar, „Bashar's Syria: The Regime and its Strategic Worldview”, p. 384

„The Syrian Spring” and the role of the armed forces

Corruption, nepotism, kleptocracy and high unemployment rate led to mass protests against long-standing regimes in the Arab world in late 2010 and early 2011, known as the „Arab Spring”. The trigger for the manifestation of accumulated dissatisfaction was the public self-immolation of 26-year-old street vendor Mohamed Bouazizi in Tunisia, which led to the fall of the twenty-three-year rule of Zine al-Abidine Ben Ali. Soon, the protests spread to other countries, leading to the overthrow of Muhammad Hosni El Sayed Mubarak in Egypt; then Muammar Muhammad Abu Minyar al-Gaddafi, who was killed in the civil war with the intervention of the NATO forces, and the loss of power of Ali Abdullah Saleh in Yemen, also due to popular uprisings and foreign pressure. Mass anti-regime protests also took place in Bahrain, but were suppressed by the military intervention of Saudi Arabia.²⁶

²⁵ Ibid, p. 371.

²⁶ Jelisaveta Blagojević i Radenko Ščekić, „Politička previranja u Arapskom svijetu: Nestabilnosti i priliv migranata na Zapadni Balkan”, *Annales - Anali za Istrske In Mediteranske Studije-Series. Historia et Sociologia*, Vol. 27, No. 3, 2017, pp. 540-541.

After the fall of long-time leaders in Tunisia and Egypt in March 2011, there were protests in the Syrian city of Daraa. The regime responded with force and killing of more than 1,000 demonstrators, leading to a demand for the removal of Bashar and a civil war that continues to this day.²⁷

The weaknesses of Bashar's rule in Syria were reflected in the weakening of the Ba'ath party, as well as the failure to achieve adequate economic growth. In fact, the main characteristics of the Syrian economy were high unemployment rate, trade imbalance, inflation and budget deficit. The economy was largely based on oil revenues, which accounted for 20% of GDP, two-thirds of export and a half of government revenues.

Bashar identified the Ba'ath party and the worker and peasant unions as one of the main obstacles to the conduct of economic reforms. Therefore, the weakening of these structures began, and Bashar increasingly relied on his family, influential Alawites and technocrats, who did not have the support of the social base.

Unlike Tunisia and Egypt, where the armed forces supported demonstrators, and Libya and Yemen, where they split into supporters and opponents of the regime, the Syrian Armed Forces, like the Bahrain Defence Force, due to population protests and demands for the resignation of the long-time leader, decided to support the preservation of the long-time leader's rule and his regime with slight desertions in the lower branches of the armed forces. The reasons for this action of the armed forces are described and explained below through the identification of the position of the armed forces in the Assad regime, their social structure, connection with the society, as well as other defined dimensions of the analysis.

The position of the armed forces in the Assad regime, i.e. their impact on the beginning, course and result of the protest is determined, above all, by the nature and character of the regime itself. In accordance with the previously presented classification of the regimes defined by Haywood, Huntington and Darmanović, and based on the characteristics of the regimes described in the previous chapter, it is clear that the regime of Hafez and Bashar al-Assad represents a personal dictatorship, i.e. personal rule based on patrimonial culture, creating a cult of personality, fake opposition, and pseudo-ideology.

In such a system, considered through the institutional-legal dimension, the armed forces were politically marginalized and of patrimonial nature. When it comes to legal regulation, according to the 1973 Constitution (Article 40 and 109),²⁸ which was valid until the adoption of the new one in 2012, the President appointed and dismissed the armed forces officers, and the military service was mandatory. The 2012 Constitution (Article 46 and 106)²⁹ includes provisions of the same content. Through recruiting and deciding on the military advancement on an ethno-religious basis, Hafez controlled the armed forces due to the fear of a military coup, which was a main element of Syrian political life in the period from 1949 until 1970, when there were more than 14 coups. The principle of meritocracy was implemented in the case of young officers and lower military branches, while leading

²⁷ Raymond Hinnebusch, David Lesch, „Syrian Arab Republic“, gen. quote, p. 270.

²⁸ „The Syrian Constitution – 1973“, *Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center*, 5 December 2012.

²⁹ „Constitution of the Syrian Arab Republic – 2012“, *Voltaire Network*, Damask, 26 February 2012.

military positions were occupied by loyal persons. He often rotated senior military officers in order to prevent the concentration of power.³⁰ The military decision-making was very centralized, that is, everything was decided by the President. The level of loyalty of the armed forces to Assad is best shown by killing of at least 10,000 people in Hama in 1982 in order to quell the Islamist insurgency.³¹ The rapid progress of Bashar on the military ladder and his appointment as the supreme commander of the forces after his brother's death indicates the importance of the armed forces loyalty to the ruler. After taking power, Bashar replaced most of the officers of the old regime with young officers, primarily through the forced retirement of officers over 60 years of age.³² He initiated anti-corruption reforms in the armed forces, but without success, as patrimonialism, cronyism and favouritism remained the main characteristics of the armed forces.

In terms of education and values, soldiers were trained in the military schools including the Al-Assad Military Academy in Aleppo, the Homs Military Academy, which was founded in 1933 during the French Mandate of Syria,³³ and the Soviet and later Russian military academies.

The analysis of the economic position of the armed forces indicates that they did not have economic activities, i.e. ownership or share of ownership in companies, and the share of the military expenditure in the country's GDP was 4.1% in 2010.

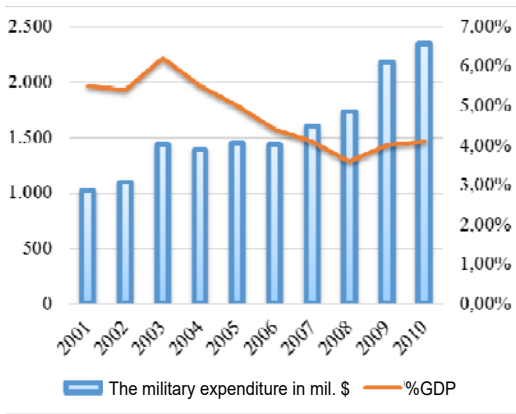

Table 18: The military expenditure of Syria (2001-2010)

Year	Costs in millions of \$	%GDP
2001	1.023	5,5%
2002	1.103	5,4%
2003	1.436	6,2%
2004	1.389	5,5%
2005	1.450	5,0%
2006	1.435	4,4%
2007	1.599	4,1%
2008	1.732	3,6%
2009	2.182	4,0%
2010	2.346	4,1%
2011	2.495	–
2012–2015	There is no data	–

Graph – The military expenditure of Syria from 2001 until 2010

Source: SIPRI Syria: Military Expenditure Database 2019

³⁰ Florence Gaub, „Arab armies: Agents of change? Before and after 2011”, *ISSUE – Chaillot Papers* 131, EU Institute for Security Studies, 2014, p. 37.

³¹ William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, gen. quote, p. 423.

³² Shmuel Bar, „Bashar's Syria: The Regime and its Strategic Worldview”, *Comparative Strategy*, Vol. 25, No. 5, 2006, p. 371.

³³ Military School Directory, available at: <https://militaryschooldirectory.com/syria-al-assad-military-academy/> (20.06.2021)

As for the social dimension, it is evident that the armed forces had weak ties to the society, given that the Alawites make up 70% of career soldiers within the Syrian Armed Forces, although they represent only 11% of the population. Moreover, they make up 80-90% of the officer corps.³⁴ The majority of the elite military units are exclusively Alawites and under the command of close Assad's relatives. Furthermore, the units whose members are mostly Sunnis, are under the control of those units dominated by the Alawites, and are present in the lower ranks of the armed forces. That explains the desertion in those ranks due to the protest in 2011, as well as the support of the military leadership and elite units for the survival of the Assad regime. Unlike the Libyan and Yemeni Armed Forces, the Syrian Armed Forces are characterized by coherence, unity and institutionalization. This is explained by the fact that the Alawites in Syria, as well as the Sunnis in Bahrain, perceived the struggle against demonstrators as a fight for their own survival, that is, the survival of their sect.

The Fourth Division has the best weapons and is the largest unit of the armed forces with 40-50,000 members, led by Bashar's brother Maher al-Assad. All members of the Fourth Brigade are the Alawites and have the most sophisticated Russian weapons. This Division enabled numerous victories over the rebels. Moreover, Assad had significant support from unofficial paramilitary units.

Only 3% of soldiers deserted during the war, which was mainly of an individual character, before the entire units of the armed forces cancelled obedience, so there was no collapse of the military structure. Since they changed sides during the course of history, the armed forces did not symbolize national unity, and thus, despite the later war with Israel and a strong pan-Arab narrative, identified more with the regime than with the state.³⁵

It can be concluded that the reaction of the armed forces, and thus the survival of the regime, is explained by the following variables: patrimonial character of the armed forces, the dominance of the Alawites in the military structures, the participation of soldiers in human rights violation, the dependence of preserving the armed forces institutional interests from survival of the regime, the magnitude and composition of the protest, that is, the fact that the rebels are mostly members of the non-regime religious sect - Sunnis. It is evident that the social dimension of the analysis of the armed forces position in the Assad regime has the greatest explanatory power when it comes to reactions and the role of the armed forces, mainly in anti-regime protests, and then in rebellion, i.e. civil war. Moreover, the institutional-legal analysis indicates the politicized position of the armed forces, which is also largely determined by their social structure, i.e. the affiliation of soldiers to a religious sect. The economic and educational-value dimension does not have great explanatory potential in the case of Syria, considering that the armed forces did not have a significant economic position, and education and training did not ensure their neutrality, i.e. independence from the rulers.

³⁴ Derek Lutterbeck, *Arab Uprisings and Armed Forces: Between Openness and Resistance*, DCAF, 2011, p. 46.

³⁵ Florence Gaub, „Arab armies: Agents of change? Before and after 2011”, gen. quote, p. 36.

Instead of a conclusion

Civil-military relations that shaped the development of Syria since gaining independence in 1946 went through two phases: the first, in the period from 1949 to 1971, when fourteen military coups took place, and the armed forces directly exercised political power and the other, from 1971 until today, characterized by the civilian regime of Hafez al-Assad and then his son Bashar al-Assad. The Assads have established civilian control over the armed forces, i.e. the level of conflict with civilian authorities is low, and the level of prerogative is not high either. However, similar to the Bahraini Armed Forces, the Syrian Armed Forces are an instrument for the execution of political and other objectives and the protection of the interests of the ruling Assad family.

The Syrian Armed Forces members resisted the rebels due to the high degree of patrimonialism and the lack of closer relations with the society, as well as the fact that they enjoy a privileged position in Syrian politics. On the other hand, the unorganized and fragmented opposition is unlikely to improve their status. Moreover, during the war, they became more corrupt, less professional, and isolated from the wider society. The military networks of nepotism and patronage, developed even before the 2011 riots, turned officer corps into kleptocratic organizations.

The fact that the armed forces are predominantly made up of representatives of a religious sect, has determined their position due to the anti-regime rebellion, i.e. confirmed the hypothesis of this paper that the case of Syria shows that if the armed forces structure consists mostly of members of the ruling ethnic, sectarian, tribal and other groups, it is more likely they will support the regime, that is, play an obstructive role in the transition. It is important to point out that the object of loyalty of the Syrian Armed Forces is not the state and service to their nation, but Assad's system of government that created them and without which they would not even exist.

The study of this issue is important for the improvement of literature in the field of transitology, international relations and comparative politics, and is the basis for a detailed study of this, not so common topic in the Western Balkans countries. This is particularly important because the instability from the Arab territories also affects the Balkans, which has been manifested since 2015 by a massive influx of migrants. Moreover, illegal migration creates conditions for the promotion of organized crime, especially human trafficking.

Literature

[1] Andrew Heywood, *Politika*, CLIO, Beograd, 2004.

[2] „Constitution of the Syrian Arab Republic – 2012”, *Voltaire Network*, Damask, 26 February 2012, <http://www.voltairenet.org/article173033.html>, 11/02/2021.

[3] Derek Lutterbeck, *Arab Uprisings and Armed Forces: Between Openness and Resistance*, DCAF, 2011.

[4] Dragan V. Todorović, „Sunitsko-šiiitski raskol i njegove posledice na bezbednost u regionu Bliskog istoka”, *Doktorska disertacija*, Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2016.

[5] Florence Gaub, „Arab armies: Agents of change? Before and after 2011”. *ISSUE-Chaillot Papers* 131, EU Institute for Security Studies, 2014.

[6] Huan Linc, Alfred Stepan, *Demokratska tranzicija i konsolidacija: Južna Evropa, Južna Amerika i postkomunistička Evropa*, „Filip Višnjić”, Beograd, 1998.

[7] Jelisaveta Blagojević, „Civilno-vojni odnosi u arapskim režimima”, u: Sonja Tomović Šundić, (ur.), *Mediteranski politikološki dijalozi - Izgradnja stabilnosti i društvenog konsenzusa u post-socijalističkim društvima*, Zbornik radova, Univerzitet Crne Gore, Fakultet političkih nauka, Podgorica, 2015, str. 159-171.

[8] Jelisaveta Blagojević i Radenko Ščekić, „Politička previranja u Arapskom svijetu: Nestabilnosti i priliv migranata na Zapadni Balkan”, *Annales - Anali za Istrske In Mediteranske Studije-Series. Historia et Sociologia*, Vol. 27, No. 3, 2017, pp. 546–549. Dostupan na: http://zdjp.si/wp-content/uploads/2017/12/ASHS_27-2017-3_BLAGOJEVI%20C4%86.pdf (4.1.2018)

[9] Jörg Michael Dostal, „Transnational war in Syria: The Eisenhower Doctrine in the 21st Century?”, *Romanian Political Science Review*, Vol. 16, No. 2, 2016, pp. 172-217

[10] David W. Lesch, *The New Lion of Damascus, Bashar al-Asad and Modern Syria*. Yale University Press, New Haven and London, 2005.

[11] Martin Kramer, *Arab Awakening and Islamic Revival: The Politics of Ideas in the Middle East*, Transaction Publishers, London, 2009.

[12] Mary Casey-Baker, „Syrian President Bashar Al-Assad Wins Re-Election”, *Foreign Policy*, 5 June 2014, <https://foreignpolicy.com/2014/06/05/syrian-president-bashar-al-assad-wins-re-election/>, 12/02/2021

[13] Military School Directory. Dostupno na: <https://militaryschooldirectory.com/syria-al-assad-military-academy/> (20.06.2021)

[14] Milorad Timotić, „Civilno-vojni odnosi i načela civilne kontrole vojske”, u: Miroslav Hadžić (ur.), *Civilna kontrola vojske i policije*, Medija centar, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, 2000, str. 5- 29.

[15] Peter D. Feaver, „Civil-Military Relations”, *Annual Reviews Political Science*, 2, 1999, pp. 211–241

[16] Raymond Hinnebusch, David Lesch, „Syrian Arab Republic”, in: Mark Gasiorowski (ed.), *The Government and Politics of the Middle East and North Africa*, 7th ed, Westview Press, Boulder 2014, pp. 255-281.

[17] Richard T. Antoun and Donald Quataert, *Syria: Society, Culture, and Polity*, State University of New York Press, Albany, 1991.

[18] Samuel P. Huntington, *Treći talas: Demokratizacija na izmaku dvadesetog veka*, Politička kultura, Zagreb, CID, Podgorica, 2004.

[19] Shmuel Bar, „Bashar's Syria: The Regime and its Strategic Worldview”, *Comparative Strategy*, Vol. 25, No. 5, 2006, pp. 353-445.

[20] SIPRI Syria: *Military Expenditure Database 2019*, <https://www.sipri.org/databases/milex>, 06/02/2021

[21] Srđan Darmanović, „Demokratske tranzicije i konsolidacije u južnoj i istočnoj Evropi”, *Doktorska disertacija*, Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore, Podgorica, Crna Gora, 2002.

[22] Vlatko Cvrtila, „Sirija“, u: Mirjana Kasapović (ur.), *Bliski istok*, Fakultet političkih nauka, Zagreb, 2016, str. 314-352.

[23] „The Syrian Constitution – 1973“, *Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center*, 5 December 2012, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/50255>, 11/02/2021.

[24] William L. Cleveland and Martin Bunton, *A History of the Modern Middle East*, Westview Press, Boulder, 2013.

Summary

The study of civil-military relations, from the standpoint of political science, especially gained attention in periods of transition, i.e. attempts for changing the existing regime through protests or rebellion of dissatisfied masses. The reaction of military in that moments, i.e. whether it will remain loyal to the regime or side with protesters, *inter alia*, depends on the relationship between the military and society. The aim of this paper is to examine the influence of the military social structure on its decision to (not) support the protesters, based on the following hypothesis: If the structure of the military is mostly made up of the members of certain ethnic, sectarian, tribal or other group it is more likely that it will support the regime. The hypothesis is tested using case study of Syria, where the military decided to stay with Bashar al-Assad, that is analyzed through its sectarian-Alawitess character, i.e. the identity of the Alawitess religious sect, the basic features of the Assad rule and the military's position in that regime.

Bashar al-Assad inherited the position of the President of Syria from his father Hafez al-Assad, who took power in a military coup. Assad family is the part of the Alawitess religious sect, which makes up 11% of the population. Alawitesshad strengthened its position during the French rule thanks to its dominant position in the military that became one of its basic instruments for establishing its own political system. The majority Sunnis religious community was represented in the military lower ranks. That explains the desertion in those ranks during conflict, as well as the support for the survival of the Assad regime by the military leadership and elite units. Apart from the mentionednegligible desertion, the Syrian military is characterized by coherence, unity and institutionalization. This is explained by the fact that the Alawitess in Syria perceived the fight against protesters as a fight for their own survival, that is, the survival of their sect. These conclusions are results of application of the method of case analysis.

Key words: *military, transition, Syria, Bashar al-Assad, Alawitess*

© 2021 The Authors. Published by *Vojno delo* (<http://www.vojnodelo.mod.gov.rs>).

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

